

Tämä on alkuperäisen artikkelin rinnakkaistallenne (kustantajan versio).

Rinnakkaistallenteen sivuasettelut ja typografiset yksityiskohdat saattavat poiketa alkuperäisestä julkaisusta.

Käytä viittauksessa alkuperäistä lähdettä:

Kela, S.-N. & Ronkainen, M. 2022. Rajat ylittävää käsityöyhteistyötä. *Poromies*. 91 (1), 63-65.

Kirsi Muuttoranta (vas.), Irene Kangasniemi ja Sarai-Natalia Kela etätyöpajassa ruotsalaisten käsityöläisten kanssa.

RAJAT YLITTÄVÄÄ KÄSITYÖYHTEISTYÖTÄ

Teksti **Sarai-Natalia Kela** ja **Mari Ronkainen**. Kuva **Mari Ronkainen**.

RenResurs- ja Taljat rahaksi -hankkeet järjestivät marras-kuussa käsityöpajan, johon kutsuttiin kolme käsityöntaiteajaa Suomesta ja kolme Ruotsista.

Mukana oli myös hankehenkilöstöä molemmista maista. Päivän aikana keskusteltiin yhdessä ja erikseen ja lopuksi tehtiin yhteenvetoa koko porukan kesken. Keskustelun aiheena olivat käsityöläisten käyttämät materiaalit ja heidän valmistamansa tuotteet. Ajatuksia vaihdettiin poromateriaalien saatavuudesta ja laadusta.

Työpajan tavoitteena oli tuoda esille, millainen poroteurastuksen laadun tulee olla käsityöläisen näkökulmasta. Halusimme luoda rajat ylittävää keskustelua porontaljojen talteenotosta ja käsittelystä: millainen käsittely parantaa materiaalin laatua ja millainen tekee siitä käyttökelpottoman.

Pohdimme myös miten porosta saatavien materiaalien menekkiä voitaisiin edistää. Ennen kaikkea työpajan tarkoituksena oli saada esiin käsityöläisten näkökulma.

Tilaisuudessa vertailtiin Suomen ja Ruotsin eroja ja yhtäläisyyksiä poromateriaalien käytössä. Poromateriaalien laadun merkitystä pohdittiin käsitöiden valmistuksen kannalta.

Suomalaisista mukana olivat Raisa Korpela, Virpi Jääskö ja Irene Kangasniemi. Ruotsista olivat mukana Brita Unnes, Lena Viltok ja Katharina Unge.

Esittäytymisten jälkeen käsityöläiset kertoivat tarkemmin, mitä materiaaleja he käyttävät ja mitä tuotteita valmistavat. Tämän jälkeen työpajan aiheita käsiteltiin maittain. Kommunikointi ja ajatusten esille tuonti oli näin helpompaa. Lopuksi esille nousseista ajatuksista esiteltiin toiselle ryhmälle yhteenveto.

Lisää tämän kaltaisia, kaikille avoimia tapahtumia toivottiin järjestettäväksi enemmänkin tulevaisuudessa, jotta käsitöihin liittyvää osaamista voidaan jakaa toisille.

MATERIAALIA POROSTA

Käsityöläisillä oli paljon positiivista sanottavaa poromateriaaleista. Poroa kuvailtiin käsityömateriaalina muun muassa ekologisenä, eettisenä, paikallisena, perinteisenä, eksoottisena ja ainutlaatuisena. Poron hyödyntäminen kokonaisuudessaan koettiin tärkeäksi niin Suomessa kuin Ruotsissa. Saatavuudessa ei nähty ongelmaa. Kun materiaalit on käsitelty teurastuksessa ja teurastuksen jälkeen oikein, niiden koettiin olevan todella laadukkaita. Taljan oikeaoppinen piirtäminen ja riittävä avaaminen ennen taljanvetoa koettiin tärkeäksi. Piirtäjille on hyvä antaa tästä palautetta. Myös rauhallisuutta ja malttia vetopaikalla korostettiin, jotta taljaan ei syntyisi repey-

Raisa Korpela, Kelloselkä

AA Poro Oy/Raisan Urakka

Raisa on käsityö- ja matkailuyrittäjä sekä poroelinkeinonharjoittaja. Koulutukseltaan hän on muun muassa pehmeiden materiaalien saamenkäsittöiden artesaani. Raisa valmistaa muun muassa poronpankoja ja -valjaita sekä vöitä, luhkia, nahka-anorakkeja ja karvalakkeja.

Materiaaleina hän käyttää muun muassa tehdasmuokattua poronappaa, itse parkittua sisnaa ja koipinahkoja.

Irene Kangasniemi, Saarenkylä

Koru- ja Taidekäsityö
A. Kangasniemi ky
www.hornwork.fi

Ounasjokivarressa on aina oltu käsistä käteviä ja vaalittu vanhoja perinteitä. Irene yhdessä miehensä kanssa valmistaa perinteisiä Lapin puukkoja, rumpuja, lusikointa, suola- ja sokerikuppeja sekä koruja.

Käsitöissään he käyttävät luonnonmateriaaleja, kuten poronsarvea ja -nahkaa, tuolta, keloja ja pahkaa.

Virpi Jääskö, Inari

Taveämmi
taveammi.fi

Virpi on koulutukseltaan jalkine- ja pieksuja useimmiten asiakkaan tilauksesta, toisinaan toteuttaa myös omia ideoitaan.

Pieksuissaan hän hyödyntää eri materiaaleja, joista poron koipinahka on yksi.

Kuva Mari Ronkainen

tymiä ja venymiä.

Käsityöläiset haluavat koipinahkoja. Erityisesti Ruotsissa kysyntää tuntuu olevan enemmän kuin tarjontaa. Pohdimme, olisiko Ruotsissa niin suuri menekki, että sinne voisi myydä ja lähettää koipinahkoja Suomesta. Esimerkiksi Siperiassa koipinahkoja pidetään arvokkaana materiaalina ja siellä niiden hyödyntäminen on aivan toisella tasolla.

Ruotsissa otettiin jonkin verran talteen jätteitä suonilangan tekoa varten. Sitä varten oli jopa kehitetty erityinen kone, joka pitää katkaistun koiven paikallaan nahkan nylkemistä ja jätteiden talteenottoa varten. Perinteisesti valmistetun suonilangan markkina on pieni, mutta tärkeä.

Muita käsityöläisten hyödyntämiä, porosta saatavia materiaaleja olivat luut, sarvet ja kynnet sekä aivot, joita voi hyödyntää nahan parkituksessa.

Taljamenekin edistämisestä puhuttaessa puruluurullat herättivät kiinnostusta. Taljat rahaksi -hankkeessa tehdään selvitystä rullien valmistukseen liittyen. Niille uskotaan olevan hyvät markkinat koiranomistajien keskuudessa.

Työpajassa nostettiin esille myös innovatiivisia tuote-ehdotuksia taljasta. Käsityöläiset tuntevat hyvin taljan materiaalina ja sen, mihin se voisi taipua.

Poron aivoilla parkittua poronahkaa. Kuva Irene Kangasniemi.

Taljat rahaksi -hankkeessa selvitetään porontaljan jalostamisen mahdollisuuksia ja aktivoidaan toimijoita alkutuottajista alkaen kehittämään uutta liiketoimintaa porontaljoista.

Tavoitteena on nostaa porontaljan arvoa erityisesti alkutuottajalle ja estää arvokkaan raaka-aineen päätyminen jätteeksi.

Hanke järjestää verkostoitumistilaisuuksia taljojen hyödyntämisestä kiinnostuneille.

Hankkeen toiminta-aika on 1.5.2021–31.12.2022.

Toteuttajana toimii Lapin ammattikorkeakoulu yhdessä Paliskuntain yhdistyksen kanssa. Lapin ELY-keskus on myöntänyt hankkeen rahoituksen maaseuturahastosta.

Euroopan maaseudun kehittämisen maatalousrahasto: Eurooppa investoi maaseutualueisiin

RenResurs -hankkeen päätavoitteena on tuottaa rajat ylittävä koulutus porojen teurastuksesta ja lihankäsittelystä, jotta sesonkiin saataisiin lisää työvoimaa. Hankkeen yhtenä osatoimenpiteenä on myös tarkastella porotaloudesta saatavien käsintöiden raaka-aineiden talteenottoa sekä taloudellista kauppa- ja vientipotentiaalia. Työpaja järjestettiin rajat ylittävän keskustelun ja ajatustenvaihdon aikaansaamiseksi.

Hankkeen päätoteuttajana on Luulajan teknillinen yliopisto. Osatoteuttajina Lapin ammattikorkeakoulu ja Sápmi Innovation AB.

Hankkeen on rahoittanut Norbottenin lääninhallitus / Interreg Pohjoinen 2014–2020 ja Lapin liitto/Euroopan aluekehitysrahasto (EAKR) toiminta-ajalle 1.4.2020–30.9.2022.

Mari Ronkainen

- lähtöisin Kuusamosta poroperheestä
- agrologi AMK, restonomi AMK
- työskentelee asiantuntijana Lapin ammattikorkeakoululla Taljat rahaksi -hankkeessa

Sarai-Natalia Kela

- Oivangin paliskunnan osakas
- agrologi AMK
- työskentelee asiantuntijana Lapin ammattikorkeakoululla RenResurs -hankkeessa